

Artaxerxes : een heldhaftig toneelspel in drie bedrijven

<https://hdl.handle.net/1874/371841>

BIBLIOTHEEK DER RIJKSUNIVERSITEIT
TE UTRECHT

1929

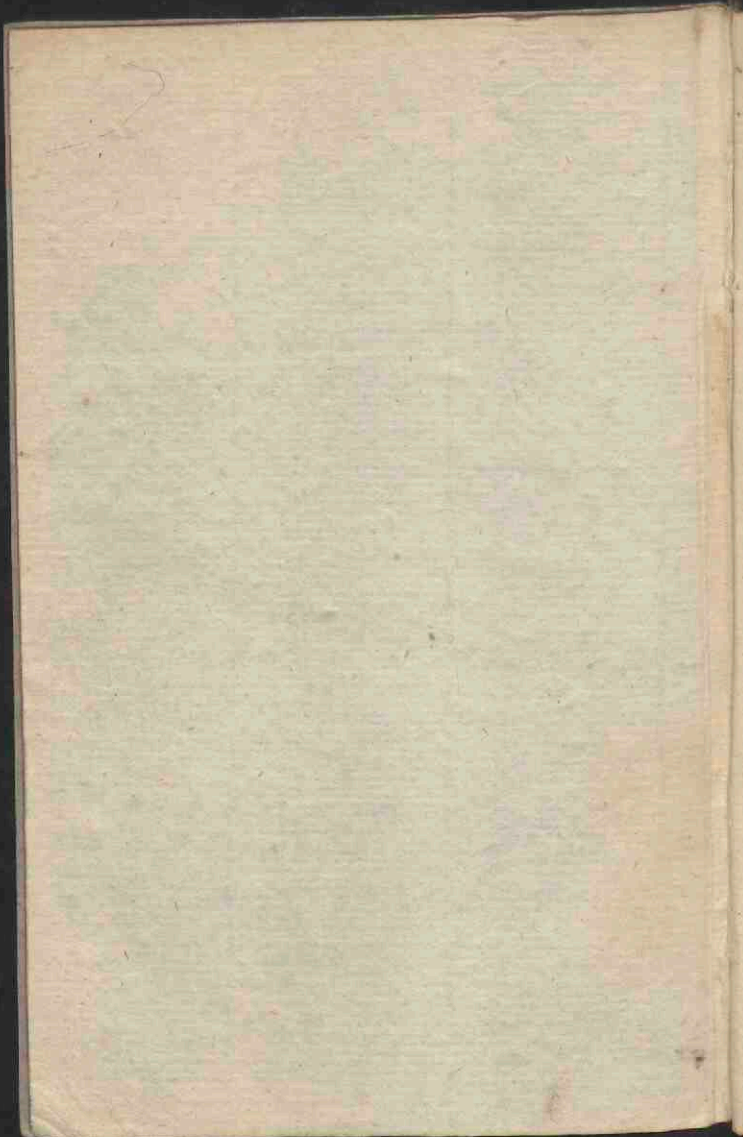
Verzameling tooneel-
stukken uit de
nalatenschap van
prof. Dr. J. te WINKEL

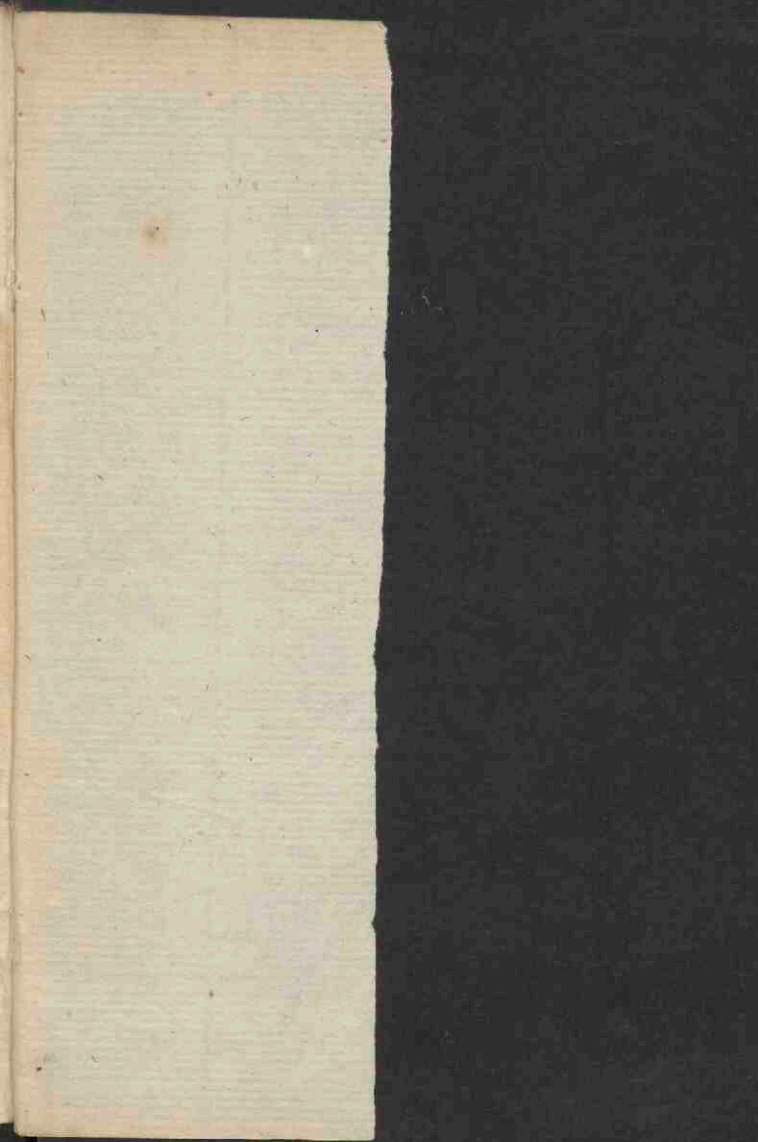
No. 774

N^o.

535.

Dr. J. te Winkel
N. 68 a.

ges

474

ARTAXERXES.

Een Heldhaftig

TOONEELSPEL.

In drie Bedryven.

(W. h. Hoofd.)
D. Schick

(Amst. 1760)

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

Z 4

VERTONERS.

ARTAXERXES. Prins en Koning van Perzie, Vrind van Arbaces, en Minnaar van Semira.

MANDANE. Zuster van Artaxerxes, Minnares van Arbaces.

ARTABANUS. Overfte van de Koninglyke Lyfwacht, Vader van Arbaces en Semira.

ARBACES. Vrind van Artaxerxes, en Minnaar van Madane.

SEMIRA. Zuster van Arbaces, en Minnares van Artaxerxes.

ARTAXERXES.

Een Heldhaftig

TONEELSPEL.

In drie Bedryven.

E E R S T E B E D R Y F.

E E R S T E U I T K O M S T.

*(In het binnenste gedeelte van
het Koninglyk Palys wordt
een Tuin verbeeld.)*

M A N D A N E A R B A C E S.

A R B A C E S.

Vaar wel Prinses! Vaar eeuwig wel!

M A N D A N E.

Hoor doch Arbaces.

A R B A C E S.

Aanbiddelyke Prinses! De dageraad is naby, en zo Xerxes mogt horen, dat ik ongeagt zyn streng verbod hier geweest was, ik zou my even zo min, door de hevigheid myner liefde kunnen

ontschuldigen, als 't u helpen zoude, dat gy
zyne Dochter zyt.

(Hy wil gaan.)

M A N D A N E.

Wrede! Hoe kunt gy u overreden, my dus te
verlaten?

A R B A C E S.

Ik verdien den naam van een Wreden niet;
maar uw strenge en onbarmhartige Vader, wiens
tyranny veroorzaakt.

M A N D A N E.

Spreek met meer eerbied van den Vader van
haar, die u bemint.

A R B A C E S.

Maar, hoe kan men groter eerbied eischen,
dan wanneer men het grootst ongelijk lyd, en
gedrongen wordt, de zuiverste en onschuldigste
liefde te verzaken, als men by dit alles enkel
en alleen daar in zyn genoegten neemt, dat men
zich slegts over de strengheid van zyn noodlot
beklaagd.

M A N D A N E.

Vergeef het my, zo ik cenige agterdocht op-
vatte. Kan ik geloven dat zulk een de Dochter
oprecht bemint, van wien ik weet, dat hy haar
Vader haat?

A R B A C E S.

Ja zekerlyk. Want deze haat is juist een be-
wys zyner hevige liefde. Ik stel my by voor-
beeld voor, dat ik genoodzaakt word, myn Prin-
ses te verlaten, en wel vooreeuwigh, zo dat ik
niet hopen mag, haar ooit weer te zien: kan ik
dan anders dan hem haten, die deze scheiding
ver-

veroorzaakt? Vergun my daarom, dat ik ga, en volg daarin het voorbeeld van uwen onbarmhartigen Vader.

(Hy wil gaan.)

M A N D A N E.

Vertoef nog een weinig Arbaces. Ik kan onmogelyk lyden, dat gy my eerft verlaten zult. Ik wil daarom het begin maken, en u, myn Leven, allereerft, het laaft Vaar wel zeggen.

(Zy gaat binnen.)

A R B A C E S.

Vaarwel myn dierbaarste, myne uitgeleze Prinfes, en bewaar my eene ceuwige en onverbreke-lyke trouw. Bedenk, wat ik in uw afzyn lyden zal, en laat ondertuffchen myn perzoon in uwe gedagtenis gedurig gefchreven ftaan. De hevigheid myner liefde zal my overal verzellen, en zo menigmaal ik met myn eigen hart zal fpreken, zal ik met niemand, dan met u bezig zyn, en myne gedagten zullen altyd met u omgaan en fpreken.

TWEEDE UITKOMST.

A R B A C E S. A R T A B A N U S. *Met een bloote en bloedige Sabel.*

A R B A C E S. *(fil.)*

Ach! welk een wreed bevel! Welk een droeve fcheiding! Ach! welk een ongelukkig oogenblik, het welk my doet fcheiden van haar voor welke ik alleen leef!

AR-

A R T A B A N U S.

Hoor myn Zoon, myn Arbaces!

A R B A C E S.

Wat is uw bevel, myn Vader?

A R T A B A N U S.

Geef my uw Sabel.

A R B A C E S.

Ziet daar is hy.

A R T A B A N U S.

Daar hebt gy den mynen. Vlied en verberg dit bloedig werktuig voor elks oogen.

A R B A C E S.

ô Hemel! Uit welke borst is doch dit bloed gevloeid?

A R T A B A N U S.

Uw onrecht is gewroken. Xerxes is vermoord door deze hand.

A R B A C E S.

Wat zegt gy, Vader! Wat hoor ik? Wat hebt gy gedaan?

A R T A B A N U S.

Myn lieve Zoon! Het onrecht dat gy lyden moet, heeft my alleen daartoe aangepoort uit liefde tot u alleen, ben ik een Konings moorder, een der afgryzelykste misdadigers geworden.

A R B A C E S.

Hoe! uit liefde tot my alleen, zulk een misdadige geworden? Ach! dat ontbrak slegts, om my te eenemaal ongelukkig te maken. Maar wat is het oogmerk van deez verfoeijelyke daad?

AR-

A R T A B A N U S.

Ik ga zwanger met een groote onderneming. Ben ik gelukkig ; dan kan u daardoor mogelijk, de weg ten Throon gebaad worden. Vlied en verberg u schieelyk, en zo goed als maar mogelijk is. Ik moet hier blyven, en tegenwoordig zyn, om te volbrengen, wat ik begonnen heb.

A R B A C E S.

Ik ben doodlyk ontfteld, en weet van ontroering niet, wat ik doen moet.

A R T A B A N U S.

Vlied, zonder u verder te bedenken.

A R B A C E S.

Ach! Hemel!

A R T A B A N U S!

Ga zegge ik, en laat my in rust.

A R B A C E S.

Welk een dag? ô ongelukkige Arbaces!

D E R D E U I T K O M S T.

A R T A B A N U S. *En vervolgens* A R -
T A X E R X E S.

A R T A B A N U S.

Hou moed, Artabanus. Zyt standvastig, en tragt, met een onverzettelyk hart dat werk te volvoeren, dat gy gelukkig hebt begonnen. Een half werk is vrugteloos, en zou slegts dienen, om u des te eor te verraden. Maar ziet! Daar komt de Prins. Nu is list en veinzen nollig. Nu moet ik een valftrik leggen. Wat is dit doch voor een ongewone stem? Wat is dit voor
een

een geweld, dat ik hoor? Ach! myn Prins, wat is doch de rede, dat gy voor de opgang van den dageraad aan deze plaats verschynt? Wat beweegt u tot toorn, en waar komt het van daan, dat gy zo bitterlyk zugt en weent?

ARTAXERXES.

Ach! Wat zal ik zeggen? Myn Vader ligt in zyn bed vermoord.

ARTABANUS.

Wat? Hoe is dat mogelyk? Hoe is dat toegestaan?

ARTAXERXES.

Dat is my onbewust. Maar een Verrader moet zig van den nacht bediend hebben, om dit schelmstuk uit te voeren.

ARTABANUS.

O! Welk een vervloekte en dolle heersch-zugt! Geen meelyden, ja zelfs de heiligste band der natuur is niet in staat, dezelve te bedwingen. Niemand dan uw trouwloze Broeder, Darius heeft deze misdaad kunnen plegen. Want wie zou anders durven ondernemen, by nacht, het Koninglyke flot te betreden, en het Koninglyk bed te naderen? Ach! de oude haat, zyn woest gemoed, en de begeerte na de Vaderlyke Kroon, hebben hem zekerlyk aangezet, alles te wagen. En ach! ik zie reeds vooruit, in welk gevaar gy zelf zyt, myn Prins: tragt daarom doch by tyds uw eigen Leven te beveiligen, den dood van uw Vader te wreken, en den ondergang, dien men u dreigt, voor te komen. Want wie zyn eigen Vader vermoorden kan, die zal ook niet lang in bedenken staan, zyn Broeder aan zyn heersch-zugt op te offeren.

AR-

A R T A X E R X E S.

Ach! is 'er iemand, wien de dood van zyn vermoorden Koning ter herte gaat, en die een zo ongehoorde boosheid verfoeit, die haafte zig, en straffe den Vader-moorder, waar hy hem ook vinden mag, op heter daad.

A R T A B A N U S.

Hoort gy Wagt, wat de Prins beveelt, gehoorzaamt dan zyne bevelen, en straft den Moordeenaar. Ik ben uw hoofd en aanvoerder. Ik zal u daarom den weg zelf wyzen. (*zil.*) 'T geluk is myne onderneming tegen verwagting gunstig.

A R T A X E R X E S.

Wagt eens, waar loopt gy zo schielyk heen, hoor doch.

A R T A B A N U S.

Meelyden is hier strafbaar. Wie zyn Vader vermoordt, die verdient den naam van Zoon niet meer.

(Hy gaat binnen.)

V I E R D E U I T K O M S T.

A R T A X E R X E S. *Alleen.*

Ja, 't is waar. De Vader-moord verdient ge-
straff te worden. Ik ben myn Vader deze offer-
hande schuldig. Maar ik baan my daar door te
gelyk een weg tot den Throon. Zal de Wae-
reld daarom niet mischien kunnen denken, dat
de begeerte, van te regeren my tot deze wraak
alleen heeft aangezet, en dat ik myn oudsten
Broeder slegts heb laten doden, om zyn regt
tot

tot de Kroon op my te brengen. Ik moet daar om myn bevel intrekken: de Hemel zal wel voor my zorgen, en my voor het geweld myns Broeders weten te beschermen.

*(Hy wil ſchielyk
heen gaan.)*

VYFDE UITKOMST.

SEMIRA. ARTAXERXES.

SEMIRA.

Waar heen, Prins! Waarheen!

ARTAXERXES.

Laat my gaan, Semira!

SEMIRA.

Maar waarom ontvliedt gy my, myn Prins? Hoor doch, vertoef ſlegts een oogenblik.

ARTAXERXES.

Laat my gaan, en houd my niet langer op.

SEMIRA.

Maar hoe kunt gy haar zo bejegenen, die u zo hartelyk bemint?

ARTAXERXES.

By aldien ik my langer door u laat ophouden; dan worde ik ſtrafbaar, terwyl ik verzuim, myn pligt na te komen.

SEMIRA.

Ga dan ondankbare! Ik ben nu van uwe onverschilligheid volkomen overtuigd.

Z E S D E U I T K O M S T .

S E M I R A . *Alleen.*

Ach! ik ongelukkige! Ach! gy ongelukkig Perzie! een ontaarde Zoon wordt hier voor onschuldig gehouden, zyns Vaders bloed te hebben vergoten, en een Artaxerxes is in gevaar, 't zy hy den Vadermoord aan Darius, zyn Broeder wreekt, of niet. De zaak nu mag uitvallen zo als ze wil, ik ben hem voor eeuwig kwyt. Want behoudt Darius de overhand, dan zal hy, die zyn Vader vermoord heeft, geen zwaarigheid maken, ook zyn Broeder op te offeren: maar krygt Artaxerxes de overwinning en de Kroon; dan zal hy, als een Monarch, die gene veragten, welke hy, als onderdaan, zynere liefde en hand zou hebben verwaardigd. Maar wat zegge ik? Moest ik my over zyn geluk niet verheugen? Ja, ik wil hem gaarne derven, zo hy 't aanstaande gevaar slegts ontgaan, en den Throon beklimmen kan. Ik zelve zou my de grootste straf waardig agten, indien ik hem de grootste Hoogheid, die hy zo waardig is, niet wilde gunnen. Welaan! Hy leve, en zy gelukkig! Hy beklimme den Throon zynere Vadersen. Dit wensche ik, al zou ik my ook voor eeuwig, veragt en ongelukkig zien.

(Zy gaat binnen.)

ZEVENDE UITKOMST.

(Een Koninglyke Zaal.)

M A N D A N E. *en vervolgens* A R-
T A X E R X E S.

M A N D A N E.

Waar zal ik heen vlieden, en waarheen zal ik myn toevlugt nemen? Heeft dan niemand zo veel meelyden en ontferming, dat hy my uit deze ongelukkige plaats, dit hatelyk slot verlosse? Ach! ik ongelukkige! Ik verlies als Zuster mynen Broeder, als Dochter mynen Vader, en als Minnares mynen Minnaar, en dit alles wel op eenmaal, en byna in een oogenblik.

A R T A X E R X E S.

Ach Mandane!

M A N D A N E.

Artaxerxes! Is Darius nog in 't Leven, of hebt gy u reeds met uw Broeders bloed bezoedeld, en u aan een schandelyken Broeder-moord schuldig gemaakt?

A R T A X E R X E S.

Ik wenschte niets meer, Prinses, dan dat ik my onschuldig noemen konde. De eerste drift heeft my tot een wreed bevel verleid. Maar 't was pas gegeven, of ik had 'er reeds berouw en een afkeer van. Ja, op dat het niet moge uitgevoerd worden, zo lope ik het gansche slot door, en zoek Darius en Artabanus, maar is vergeefs!

M A N:

M A N D A N E.

Ziet! daar komt Artabanus.

A G T S T E U I T K O M S T.

A R T A B A N U S. De vorigen!

A R T A B A N U S.

Myn Vorst!

A R T A X E R X E S.

Hier ben ik, myn Vrind!

A R T A B A N U S.

Ik heb u reeds lang gezogt.

A R T A X E R X E S.

En ik u.

A R T A B A N U S.

Mogelyk is myn Prins bevreesd.

A R T A X E R X E S.

Ja, ik ben bedugt. . . .

A R T A B A N U S.

Vrees niet. 'T is al geschied. Artaxerxes is myn Koning, en Darius is naar verdienste gestraft.

A R T A X E R X E S.

Ach Hemel! Wat hore ik?

A R T A B A N U S.

Wat wil dit klagen en zugten zeggen! Daar is immers niets gedaan, dan 't geen gy zelf bevolen hebt.

NEGENDE UITKOMST.

SEMIRA. De Vorigen.

SEMIRA.

Stel u geruft, Artaxerxes!

ARTAXERXES.

Hoe zie ik Semira u zo vergenoegd en blyd?

SEMIRA.

Darius is de moorder niet van Xerxes, maar een ander.

MANDANE.

Wat hore ik?

ARTAXERXES.

Hoe weet gy 't Semira?

SEMIRA.

De Lyfwagt heeft den regten moordenaar, niet ver van den muur van den Tuin van 't slot gegrepen. Zyne vlugt, de plaats daar men hem kreeg, zyn verwarde reden, zyn bleek gezigt, en zyn bloedige Sabel hebben hem verraden.

ARTABANUS.

Hoe heet hy?

SEMIRA.

Dat wil niemand zeggen. Want toen ik na zyn naam vroeg, liet men het hoofd hangen, en sloeg de oogen na den grond.

MANDANE. (*Stil.*)

Ach! 't zal immers Arbaces niet wezen?

AR.

A R T A B A N U S. (*fil.*)

Zou myn onschuldige Zoon ook wel met den bloedigen Sabel, dien ik hem gegeven heb, zyn agterhaald geworden?

A R T A X E R X E S.

Waar is de Verrader? Men breng hem aanstonds hier.

A R T A B A N U S.

Ik ga op uw bevel, dien Booswigt aanstonds halen.

(Hy wil gaan.)

A R T A X E R X E S.

Blyf hier Artabanus, Semira en Mandane, en verlaat my niet; maar staat my in deze verwarring met uwe raadslagen by. Aeh dat ik thans op dit oogenblik myn Vrinden by my mogt hebben, inzonderheid myn waarde Arbaces! Maar, waar is hy? Is dit een bewys zyner vrindschap, die hy my van jongs af, zo duur, en zo dikwils heeft gezworen, dat hy my nu verlaat, nu ik zyn raad en hulp meest benodigd hebbe.

M A N D A N E.

Weet gy niet, dat hem van dat uur af, het Hof verboden is, toen hy my tot bruid van Xerxes heeft begeerd?

TIENDE UITKOMST.

ARBACES. (*Geboeid, en van de Lyfwagt verzeld, een van hen draagt den bloedigen Sabel, dien Artabanus hem gegeven heeft.*)

De Vorigen.

ARTAXERXES.

Maar ô Hemel! wat zie ik bedriegen my thans myne oogen niet? Droom of waak ik? Is het niet Arbaces, die als een misdadige hier na toe gebragt word?

ARTABANUS. en SEMIRA.

Wat?

ARTAXERXES.

ô Ja! Hy is 't myn beste Vrind!

ARTABANUS.

Ja, 't is myn Zoon!

SEMIRA.

ô Hemel! 't is immers myn Broeder!

MANDANE.

Ach! Arbaces, hy, dien myne Ziel bemint!

ARTABANUS. (*tegen Arbaces.*)

Is 't mogelyk, dat ik u dus geboeid moet zien. Wat heeft u aangezet, zulk een boos stuk uit te voeren?

ARBACES.

Ik ben onschuldig.

MAN-

M A N D A N E.

Ach! De Hemel geve, dat gy onschuldig zyn moogt.

A R T A X E R X E S.

In dien gy onschuldig zyt, verantwoord u, en bewys uwe onschuld, spreek. Niets zal my aangenamer zyn, te horen, dan wanneer gy uwe aanklagers, door kragt van taal, kunt wederleggen.

A R B A C E S.

Tot myne verantwoording kan ik niets verder zeggen, dan dit. Ik ben onschuldig.

A R T A B A N U S. (III.)

Ach! dat hy de zaak doch maar aanhoudend wilde ontkennen, en den dader niet moogt verraden.

A R T A X E R X E S.

De haat alleen, dien gy tegen Xerxes hebt opgevat, geeft al genoeg te kennen, dat gy zyn moorder zyt. Kunt gy 't ontkennen, dat gy hem niet gehaat hebt?

A R B A C E S.

Neen. Ik beken, dat ik hem gehaat heb. Maar myn haat was gegrond.

A R T A X E R X E S.

Belyd gy uwe vlugt ook niet?

A R B A C E S.

Ik ontken ze niet.

A R T A X E R X E S.

En uwe stilzwygendheid?

A R B A C E S.

Ja ik beken ze, maar ik ben 'er toe gedrongen.

ARTAXERXES.

En uwe ontfteldtenis , toen gy gegrepen wierdt ?

ARBACES.

By myne omftandigheden moest ik wel ontfteld wezen.

ARTAXERXES.

En eindelyk de bloedige Sabel ?

ARBACES.

Die wierdt zo in myn hand gevonden , dit alles ontkenne ik niet.

ARTAXERXES.

En nogtans zyt gy de dader niet ?

MANDANE.

En nogtans zyt gy de moorder niet ?

ARBACES.

Ik ben onfchuldig.

ARTAXERXES.

Maar alle deze bewyzen zyn tegen u , en veroordelen u.

ARBACES.

Ik beken het , dat men uiterlyk alle tekenen van een fchuldigen in my ontdekt ; maar de uiterlyke fchyn bedriegt.

ARTAXERXES.

Ach ik ongelukkige ! Wat zal ik doen ? Zal ik myn beften Vrind , als myn ergften Vyand , als den grootften Booswigt ftraffen en veroordelen ?

ARBACES.

Ach ! Vorft , ontrek my onfchuldigen en zeer verdrukten , uwe oude , en zo dikwils beproefde vrindfchap niet . Want hebbe ik ooit uw gunft
en

en genegenheid verdiend; dan is het zeker voor tegenwoordig.

A R T A B A N U S.

Hoe durft gy ontaarde Zoon, die my niets dan hartzeer en schande veroorzaakt, nog bestaan, gunst en meelyden te begeren?

A R B A C E S.

Ach! is het mogelijk, dat ook myn Vader zelf in myn ondergang en bederf stemt?

A R T A B A N U S.

Wat kunt gy doch anders van my verwagten? Zou mogelijk een ontydig meelyden, my aan uwe ontaartheid deelagtig maken? (*tegen Artaxerxes.*) Geef Artaxerxes tegenwoordig een bewys van uwe regtvaardigheid, en toon dat de vriendschap voor dezelve wyken moet. Het kan en zal hem niet tot redding dienen, dat Artabanus zyn Vader is. Denk in dit geval, niet aan de diensten en trouw, die ik des Konings Huis altoos bewezen heb. Denk niet aan het bloed, waarmee ik de Slagvelden zo menigmaal, tot s'Ryks Eer, en ter beveilinge des Konings heb geverwd. Hoor alleen naar de stem van regtvaardigheid, en laat ter handhavinge daarvan, het bloed myns Zoons te gelyk met dat geen gestort worden, dat al rede is vergoten. s'Lands welzyn en de veiligheid uwes Throons vorderen het laatste zo wel, als 't eerste.

A R T A X E R X E S.

ô Hemel Hoe kan men groter bewys van zyne opregtheid geven, dan wanneer men bereid is, zyn eigen Zoon tot s'Ryks welzyn op te offeren?

ARTABANUS.

Maak daarom geen verdere zwaarigheid; en zo gy, ô Prins! nog de gewigtigste vonken van liefde en vriendschap in uw hart voelt; tragt ze aanstonds uit te doven. Want by zulk eene boosheid en ongehoorde misdaad kan geen meelyden, geen liefde en vriendschap plaats vinden.

ARTAXERXES.

Ik zal zeker een vonnis over hem moeten vellen. Want behalven dat ik verplicht ben, alle kwade voorbeelden voor te komen, ben ik ook genoodzaakt, te tonen, hoe de moord aan myn Vader gepleegd, my als zyn Zoon, ter harte gaat. Maar ach! met welke droefheid gaa ik niet over tot dit vonnis! Laat my eenige oogenblikken alleen. Ik zal trachten, myn gemoed dat op eenmaal van vriendschap, en wraak of regtvaardigheid bestreden wordt, te bevestigen en gerust te stellen. Ik zal als zyn Vrind, en als Minnaar van zyn Zuster Semira, te gelyk zyn Regter en Koning wezen! Naar het eerste moet ik genade, maar naar het laatste regtvaardigheid bewyzen.

E L F D E U I T K O M S T.

M A N D A N E. S E M I R A. A R-
B A C E S. A R T A B A N U S.
D e L Y F W A G T.

A R B A C E S. (*fil.*)

Ach ongelukkige Arbaces! Gy moet dan geheel onschuldig, alleen om uw Vader te verlossen, een schandelyken dood sterven? Doch de Kinderlyke pligt eischt dit offer van u.

S E M I R A.

Ach! welk een ongeluk is niet ons Huis beschoren?

M A N D A N E.

Ik weet geen hulp of redding meer.

A R T A B A N U S. (*fil.*)

Ik moet geweld op my zelv' doen, of schoon ik zidder en beef.

A R B A C E S.

En myn Vader verwaardigt zig niet eens, my aan te zien. Ik hoop, in alles de proef door te staan, en al myne aanklagers, zonder myn gemoed in 't minst te bezwaren, met geduld en gelatenheid aan te horen. Maar wanneer ik hoor dat die geen my aanklaagt, en myn dood begeert, die my het Leven gaf; dan ryzen my de hairen te berg, en myn bloed wil in myne aderen verstyven. Ten minsten moest myn Vader, evenwel nog eenig meelyden met zyn Zoon hebben.

A R-

Ik ben uw Vader niet, en erkenne u niet voor myn Zoon. Ik heb geen meelyden met een verrader, en moorder zyns Konings. Gy zyt zelf de oorzaak van uw ongeluk, en een schandvlek in de oogen van hem, die u het Leven gaf. Myn meelyden met u kan my zelv' verdagt maken; ja men kan geloven, dat de Vader, zo niet de Raadgever, ten minsten een medepligtige van uwe misdaad was, wanneer hy zulks geweten, en niet voort ontdekt, of aanstonds gestraft had. Maar wanneer gy, zonder myne voorbeden, naar verdiensten gestraft word; dan word de regtvaardigheid voldaan, en ik ben vry van allen argwaan.

(Hy gaat binnen.)

TWAALFDE UITKOMST.

ARBACES. SEMIRA. MANDANE. De LYFWAGT.

ARBACES.

ô Hemel! Wat hebbe ik gedaan, of welke misdaad hebbe ik gepleegd, waardoor ik des Hemels toorn verdiend heb? Wilt gy niet ten minsten myne Zuster, myne zo teder geliefde Semira my beklagen? Is 't mogelyk, dat gy zonder aandoening een onschuldigen Broeder dus kunt horen aanklagen, en veroordelen?

SEMIRA.

Bewys uwe onschuld, zo zal Semira u niet alleen

leen beklagen, maar ook voor uwe vryheid, zo veel mogelyk is, spreken. Maar kunt gy uwe onschuld niet bewyzen; dan erkenne ik u niet alleen niet meer voor myn Broeder, maar merke u aan als een ontaarden booswigt of misdadigen.

(Zy gaat binnen.)

DERTIENDE UITKOMST.

A R B A C E S. M A N D A N E.

De L Y F W A G T.

A R B A C E S.

Ach! is 'er dan niemand, die my ten minsten het elendig Leven ontneme wil? En gy ô Mandane, wendt my ook den rug toe, en hebt niet het geringste meelyden met my?

M A N D A N E.

Spreek niet tegen my!

A R B A C E S.

Ach myn Prinies!

M A N D A N E.

Ik ben niet uw Prinies! Ik kenne u niet meer, ga uit myne oogen.

A R B A C E S.

Hoor my doch, ten minsten maar voor een oogenblik, myn teergeliefde Mandane!

M A N D A N E.

Ik hoor na geen verrader.

(Zy wil gaan, maar by houdt haar te rug.)

AR-

A R B A C E S.

Ach! myne allerliefste! De liefde jegens eest harden en onbarmhartigen Vader is de oorzaak van al myn ongeluk. Zo gy Prinses, slegts wift.

M A N D A N E.

Ik weet meer dan te veel; uw haat omtrent myn Vader, Xerxes, is my bekend. Deze alleen is genoeg om te bewyzen, dat gy de dader zyt; zo dat de overige omstandigheden en de toestand, waarin men u gevonden heeft, by my onnodig en overtollig zyn.

A R B A C E S.

Maar wanneer gy, myne uitgeleze! my slegts wild verwaardigen een oogenblik te horen, en my vergunnen te spreken; dan. . . .

M A N D A N E.

Ik hebbe immers zelve uwe dreigingen gehoord. Gy moogt daarom, zeggen, wat gy wilt; ik merke alles waarmee gy mogelyk, uw zaak denk op te cieren of te regtvaardigen, niet verder aan, dan een klank, die slegts myne ooren aandoet.

A R B A C E S.

Maar by dit alles dwaalt gy, myn Prinses! en bedriegt u zelve.

M A N D A N E.

Ik bedroog my trouwloze! Toen ik my van uw vleijende, maar valsche woorden, en eden liet innemen, en toen ik allereerst begon eenige genegenheid voor u te krygen.

A R B A C E S.

Maar hoor doch wat ik thans tot myne verantwoording heb voor te dragen.

M A N.

M A N D A N E.

Ik verfoey u.

A R B A C E S.

En gy zyt nu. . . .

M A N D A N E.

Uwe Vyandin.

A R B A C E S.

En gy wenscht.

M A N D A N E.

Uwen dood.

A R B A C E S.

Maar de oude genegenheid.

M A N D A N E.

Is nu in haat veranderd.

A R B A C E S.

En gy gelooft my niet meer?

M A N D A N E.

Ik geloof u niet verder onwaardige.

(Zy gaat binnen.)

A R B A C E S. *Alleen.*

Ach! ik ongelukkige! Zo zie ik my nu verlaten van allen? Zo is dan nu de liefde en tederheid van een Vader, eene Zuster, en eene aanbiddelyke Beminde in veragting, en in den bittersten haat veranderd? Niemand wil my horen; maar elk een heeft van my, als een onwaardigen, als een roekelozen misdadigen, een afkeer. Maar houd moed, Arbaces! Gy zyt onschuldig. Gy hebt uw Ziel zo min, als uw handen met uwes Konings bloed bevlekt. Deze
uwe

uwe onschuld moet u troosten. Deze moet de bitterheid van uwen dood verzoeten.

*(Hy gaat binnen ver-
zeld van de Wagts.)*

TWEEDE BEDRYF.

EERSTE UITKOMST.

ARTAXERXES. ARTABANUS.

ARTAXERXES. *(Tegen
de Lyfwagts.)*

Men brenge den gevangen Arbaces aanstonds hier.

ARTABANUS.

Geloof immers niet, ô Koning! Dat myn voorbede, die ik my verftoute voor myn Zoon te doen, de werking van een Vaderlyk meelyden en eene ontydige tederhartigheid zy, of dat ik my nog met eene ongegronde hoop van zyne onschuld vlei. Neen geenzins. maar, om dat de oorzaak zyner misdaad nog niet volkomen bekend is, en men nog niet weet, wie zyne medepligtigen zyn; zo wensche ik slegts het geheim dezer misdaad te kunnen uitvorschen, en door de ontdekking daarvan, u in staat te stellen, een regtvaardig oordeel te vellen.

ARTAXERXES.

Ik sta verwonderd over de standvastigheid, welke gy betuigt, by de omstandigheden, waarin zig uw Zoon bevindt. Waarlyk, zulk een ge-

gedrag is meer dan Heldhaftig, en gaat verder, dan men van een Vader kan verwagten; vooral, ten opzigt van een Zoon, dien gy zo hartelyk bemind hebt.

A R T A B A N U S.

Myn gezigt schynt zeker, niets dan standvastigheid te kennen te geven. Maar inwendig gevoel ik helaas! meer dan te veel, hoe 't hart zy aangedaan.

A R T A X E R X E S.

Laat ons een middel zoeken, hem te redden, en een rede, die my bewegen kan, aan de daad te twyfelen. Laat ons dit zamen wat overleggen, en weiger my hierin uw raad en bystand niet.

A R T A B A N U S.

Wat kan ik doen, daar alle omstandigheden hem tegen zyn. Hy wordt van allen beschuldigd; en wanneer de beschuldigingen worden bygebragt, dan zegt hy niets tot zyne verantwoording, maar veroordeelt zig zelv' veeleer door zyn aanhoudend stilzwygen.

A R T A X E R X E S.

Nogtans beweert hy zonder ophouden, dat hy onschuldig is. Ik ben daarom geneigd zulks te geloven, om dat ik nog nooit eene onwaarheid uit zyn mond gehoord heb. Ik ga daarom eenigen tyd binnen, ten einde gy gelegenheid moogt hebben, met hem alleen te spreken, en den grond zyns harte regt te polsen. Ach! dat gy maar den geringsten schyn ter ontschuldiging mogt vinden? Verenig tot dat einde de redding uws Zoons, de rust uws Konings, en de Eer van zynen Throon. Bedrieg my zo gy kunt; want niets zal my aangenaamer zyn, dan in dit geval

bedrogen te worden; zo daardoor slegts het Leven kan behouden worden van hem, die het zo menigmaal, voor het myne gewaagd heeft. Geef my myn halve Ziel weerom, en maak, dat ik een voorwendzel vinden mag, hem voor even zo onschuldig te verklaren, als hy was, ten dien tyde, toen ik hem het meest van allen beminde. Wy hebben ons van jongs af, tot de tederste vriendschap onderling verbonden, en gy weet, dat wy ten allen tyden, en by alle toevallen, het zoet en bitter onderling gedeeld hebben.

(Hy gaat binnen.)

TWEEDE UITKOMST.

ARTABANUS. ARBACES, (*verzeld van de Lyfswagt.*)

ARTABANUS.

Nu kan ik op nieuw, eenige hoop scheppen. Kom nader, Arbaces. (*Tegen de Lyfswagt.*) Gy kunt zo lang vertrekken, tot ik u weder roep.

(*De Lyfswagt gaat binnen.*)

ARBACES.

En ik ben hier alleen met myn Vader?

ARTABANUS.

Eindelyk is het my gelukt, myn Zoon, dat ik uw Leven kan verloffen. Ik heb by den ligtgelovige Artaxerxes door myne list zo veel uitgeregt, dat hy my vergunde, met u alleen te spreken. Laat ons gebruik maken van deze vryheid. Vlucht door een my alleen bekenden weg.

Op

Op deze wyze zal niemand uwe vlugt merken;
en gy kunt de Wagt misleiden.

A R B A C E S.

En myn Vader wil my raden tot eene vlugt,
welke tot een volkomen bewys kan dienen, dat
ik, de my te laft gelegde daad en den moord
des Konings begaan moet hebben?

A R T A B A N U S.

Hoor doch gy eenvoudige! Hier mee geve ik u
uwe vryheid weer. Bescherm u nu tegen s'Ko-
nings toorn. Misschien dat uwe vlugt u nog
den weg tot den Throon van Perzie kan ba-
nen.

A R B A C E S.

Wat hoor ik den weg ten Throon?

A R T A B A N U S.

Laat my slegts raad geven. Ik heb alles lang
overdagt, en de zwarigheden zyn zo groot niet,
als gy ze u mogelyk verbeeldt. Immers weet
gy, dat het thans regerend Koninglyk Huis
reeds lang by allen gehaat geweest is. Thans is
er Artaxerxes nog alleen over, die ook wel haast
uit den weg zal geruimd worden.

A R B A C E S.

En ik zou my tegen myn Koning verzetten,
tegen Artaxerxes, die my altyd zo teder en har-
telyk bemind heeft?

A R T A B A N U S.

En gy wilt my wederstreven, daar ik u tragt te
verlossen? Ik wil van geen tegenspraak meer ho-
ren, maar ik beveel u te vlieden.

A R B A C E S.

Vergeef het my, myn Vader, zo ik u in dit
geval niet kan gehoorzaamen. Dit is de eerste-

maal, dat ik u ongehoorzaam zyn moet.

ARTABANUS.

Om dat dan de woorden en vermaningen uws Vaders niet willen helpen; zo moet ik geweld gebruiken. Voort volg my.

(Hy wil hem met geweld voort trekken.)

ARBACES. *(Rukt zig los.)*

Laat my los, myn Vader, en dwing my niet. Waarlyk, gy stelt de eerbied, die een Zoon zyn Vader schuldig is, op eene al te strenge proef. By aldien myn Vader voortvaart, geweld te gebruiken; dan ben ik genoodzaakt.

ARTABANUS.

En gy durft my dreigen, ondankbare! Zeg op wat wilt gy doen?

ARBACES.

Dat weet ik niet: maar dit kan ik zeggen dat ik liever alles doen wil, dan dit bevel na te komen.

ARTABANUS.

Welaan dan! Wy moeten dan zien, wie de sterkste is, en wie van ons beide de overhand behouden zal. *(Hy neemt hem by de hand)* Voort volg my, en laat ons gaan.

ARBACES.

Geweld, geweld, Makers! Komt my te hulp. . . .

ARTABANUS.

Zwyg, zegge ik.

ART

A R B A C E S.

Geweld, geweld!

*(Artabanus laat Arbaces los, zo dra by de Lyfzwagt ziet komen)*A R T A B A N U S. *(stil.)*

Ik berst byna van spyt en gramschap.

A R B A C E S.

Vaar wel myn Vader!

A R T A B A N U S.

Ga onwaardige ik erkenne u niet meer voor myn Zoon.

(Hy gaat binnen.)

D E R D E U I T K O M S T.

A R B A C E S. *Alleen met de Lyfzwagt.*

'Er is geen ongeluk, dat niet het noodlot over my beschoren heeft. Ik voele en ondervinde alles, op een dag. Is 'er wel een sterfeliag, die op eenmaal zo ontrufft en benard wierdt als ik? ô Hemel? bewys my doch uw mededogen. Alles dreigt myn ondergang, en de ongelukken zyn zo menigvuldig, en zo groot, dat ze myn kragten en standvastigheid te boven gaan en overwinnen. Het eenig middel voor myne redding is, myn Vader te verraden. Maar ook dit middel is voor my harder, dan de dood. En zo ik 't al wilde bezigen, het zou my mogelyk niet eens baten. Zyne ontkenning zou meer gelden, dan myne aanklagt. Want alles is tegen my, als zulk een, wien Xerxes met smaad

van 't Hof verbande, en by wien het bloedig zwaard, voort na de daad gevonden wierdt. En gefield al, dat myne aanklagt geloof mogt vinden; ik wil my nochtans liever den fchandelykten dood onderwerpen, dan den pligt van een Zoon te buiten gaan, en myn Vader verraden en opofferen.

(Hy gaat binnen.)

VIERDE UITKOMST.

SEMIRA. *En vervolgens* MANDANE.

Ach! welk een menigte van ongelukken heeft niet deez enkele dag, tot myn verdriet en ramp, veroorzaakt? Ach! Mandane hoor my doch!

MANDANE.

Laat my gaan, Semira!

SEMIRA.

Maar waar dan zo haastig heen, myn Princes?

MANDANE.

Ik ga na den Koning, en na den Raad, by Hem vergaderd.

SEMIRA.

Ik zal u volgen, zo ik daarmee, mogelyk den ongelukkigen Arbaces redden kon.

MANDANE.

Wy hebben dan niet eenerlei oogmerken. Gy wenscht hem te redden, en ik tragt, dat hy wegens

gens den moord, dien hy aan myn Vader gepleegd heeft, gestraft moge worden.

S E M I R A.

Is 't mogelyk, dat de Beminde van Arbaces zo kan spreken?

M A N D A N E.

Ik spreek als Xerxes Dochter.

S E M I R A.

Is hy niet, door de strengheid der wetten, al genoeg gestraft, dat gy Prinses! nog oli in het vuur wilt werpen, en zyne straf tragt te vergroten?

M A N D A N E.

Neen, hy kan niet streng genoeg gestraft worden.

S E M I R A.

Zo ga dan, wrede Prinses! Vervul uwe wenschen, verzadig uwe begeerte na bloed, bevorder zynen dood. Maar beproef u, of gy standvastig genoeg zyt, denzelven te overleven.

M A N D A N E.

Ach! waartoe dient dit veinzen Semira! Waarom zoekt gy my wankelmoedig te maken, en myn gemoed op nieuw te ontrusten?

(Zy gaat binnen.)

VYFDE UITKOMST.

SEMIRA. *Alleen.*

Tegen welk van alle deze ongelukken zal ik my eerst verzetten? Mandane, Arbaces, de Koning, ja myn Vader zelf zyn allen myne Vyanden. Elk tast myn hart aan, daar het op zyn zwakst is. Wanneer ik my ondertusschen tegen een van dezen tragt te verzetten; dan zie ik my van de anderen te gelyk overvallen. Maar zo velen op eenmaal te weerstaan, daar ben ik veel te zwak en kragtloos toe. Wanneer een Rivier buiten zyne Oevers zwelt, en het water over de Dyken heen vloeit; dan loopt de Landman nu eens hier, dan daar, om desselfs kragt te stuiten. Maar al zyn kunst, werk en bezigheid is vrugteloos; want wanneer hy een inbreuk sfopt, breekt het water des te heviger, aan verscheide andere plaatzen door.

(Zy gaat binnen.)

ZESDE UITKOMST.

(*Er wordt een Koninglyke Zaal verbeeld, waar in des Konings Raden vergaderen. Aan de eene zyde is een Koninglyken Throon, en aan den anderen kant eenige stoelen voor des Konings Raden. Ter regte zyde van den Throon staat een tafel.*)

A R T A X E R X E S, *Als Koning gekleed. Voor hem gaan de Trawanten en Ryks Raden, en na Hem volgt de Lyfwagt.*

A R T A X E R X E S.

Ik beklim dan gy getrouwen mynes Ryks! den Throon myner Vaderen. Het begin myner regering is zo vol onrust, en zo droevig, dat myne onërvare hand beeft, wanneer ze 't roer daarvan aanvaarden zal. Maar wat hoor ik, waarom of Mandane en Semira zo driftig zyn, om gehoor te mogen hebben? (*tegen de Lyfwagt.*) Laat ze binnen komen. (*stil.*) Ik zie reeds vooruit, wat zy begeren, en wat elk van haar voorstellen wil.

ZEVENDE UITKOMST.

M A N D A N E. S E M I R A.

De Vorigen.

S E M I R A.

Ach! Genade, genade! Artaxerxes!

M A N D A N E.

Wraak, wraak! Artaxerxes! Ik begeer den dood van eenen der grootſte misdadigen.

S E M I R A.

En ik bidde om een onſchuldig Leven.

M A N D A N E.

Allen roepen om wraak, Semira alleen uitgezonderd.

(Zy vallen beiden op de kniën.)

S E M I R A.

Genade! Genade!

M A N D A N E.

Wraak! Wraak!

A R T A X E R X E S.

Staat op! Staat op! Uwe droefheid kan zo groot niet zyn, als de myne.

AGTSTE UITKOMST.

ARTABANUS. De Vorigen.

ARTABANUS.

All het meelyden, ô Koning! is te vergeefs.
Hy begeert geen genade. Hy wil sterven.

ARTAXERXES.

Zo wil de ondankbare Arbaces my dan dwingen, hem te veroordelen.

SEMIRA.

Hem veroordelen; welk eene wreedheid! Zal dan de Broeder van Semira zulken schandelyken dood sterven?

ARTAXERXES.

Gy doet my ongelyk aan, Semira, zo gy my van wreedheid beschuldigt. Hoor Lyfwagt! Breng Arbaces by my. De Vader zal zelf, de Regter over zyn Zoon zyn. Het hangt van hem af, zyn Zoon te veroordelen of vry te spreken. Ik geef in dit geval, alle Koninglyke magt en aanzien aan hem over,

ARTABANUS.

Hoe! Zal ik myns Zoons Regter zyn?

MANDANE. (*Tegen Artaxerxes.*)

Bedenk, wat gy doet! Wilt gy de pligten van vriendschap den voorrang geven, boven die van een Regent? Want zo uw oogmerk is, de misdaad des Zoons te straffen; dan moet gy den Vader tot geen Regter kiezen.

AR-

Ik zou, zeker, den Vader tot geen Regter kiezen, zo my zyn trouw niet ten vollen bekend was.

M A N D A N E.

Maar wat zal 't Volk van deze keuze oordelen?

A R T A X E R X E S.

Wat zal het oordelen? (*tegen de Ryks-Raden.*) Spreek gy getrouwen mynes Ryks, en geef my te kennen, of gy iets op myne keus te zeggen hebt? Maar gy zwygt, en dit stilzwygen merke ik als een bewys aan, dat gy deeze myne keus goedkeurt.

S E M I R A.

Ach! daar komt myn Broeder!

M A N D A N E.

O! wee my!

A R T A X E R X E S.

Ik zal nu myn wil verklaren.

(*Hy gaat zitten op den Koninglyken Troon, en de Ryks-Raden op de hen aangeweze stoelen.*)

A R T A B A N U S. (*stil.*)

Bedwing u Artabanus. Tragt nu uw veinzen tot den hoogsten top te brengen, en Meeſter te zyn van uwe harstogten.

M A N D A N E. (*stil.*)

Ach myn hart ziddert en beeft,

N E G E N D E U I T K O M S T.

A R B A C E S. (*Geboeid, met de Lyf-
wagt.*)

De Vorigen.

A R B A C E S.

Zo ben ik in Perzie dan zo gehaat geworden; dat men een zo aanzienlyke vergadering belegt, om myn fchande te vergroten? Ach! myn Koning!

A R T A X E R X E S.

Noem my veeleer uw Vrind, zo lang de zaak naamlyk nog onderzocht wordt, en gy nog niet van de daad, die u te laft gelegd wordt, overtuigd zyt. Uw eigen Vader hebbe ik tot uw Regter gekozen.

A R B A C E S.

Myn eigen Vader?

A R T A X E R X E S.

Ja, uw eigen Vader.

A R B A C E S. (*fil.*)

Ach! welke keuze! Ik zidder en beef van fchrik.

A R T A B A N U S.

Waar doeld gy op, mogelyk verwondert gy u over myne ftandvattigheid?

A R B A C E S.

Ik beef waarlyk, dat ik myn Vader hier moet zien. Want overwege ik, wie gy zyt, en wie ik ben; dan kan ik niet begrypen, hoe gy u onderwinden kunt, het Regter-Ampt te aanvaarden, en hoe gy, zonder vrees, zo onbefchaatnd

fchaamd kunt zyn, om hier te staan, zonder den grootften angst in uwe Ziel gewaar te worden?

ARTABANUS.

Gy durft my vragen, wat ik binnen in myn Ziel gewaar word? Maar ik mag uiterlyk fchynen, wat ik wil; ik heb het u te wyten, dat ik deez droeve plaats bekleden moet. Had gy den raad en de voetflappen uws Vaders willen volgen, zo was ik niet genoodzaakt geworden, uw Regter te zyn in deze aanzienlyke vergadering.

ARTAXERXES.

Ach! ongelukkige en beklagens-waardige Vader!

MANDANE.

Zyn wy dan hier, om flegts u beider klagten tegen malkander aan te horen? Wy verlangen, de verantwoording van de befchuldigden te horen, en of zyne vryfpreeking of zyne veroordeling te vernemen.

ARBACES. (*ftil.*)

Ach! welke wreedheid!

ARTABANUS. (*Gaat aan de tafel zitten.*)

Treed nader, Arbaces, en antwoord op de vragen, die ik u voorlegge. Men heeft u hier gebragt, als den moorder van Xerxes. Gy zyt van de daad zo goed als overtuigd. Want alles is tegens u; alles bevordert uwen dood, en veroordeeld u: Uwe liefde tot de Prinfes, Mandane, uw haat tegen uwen Vader, welke zig tegens uwe min aankante, uwe vlugt, uwe ontfteltenis, toen gy gevat wierdt, de bloedige Sabel,

Sabel, dien men by u vond, en eindelyk uw hardnekkig stilzwygen. Dit alles zyn immers zulke duidelyke en doorlaande bewyzen uwer misdaad, dat ik byna niet weet, wat gy tot uwe verontschuldiging zult kunnen bybrengen.

A R B A C E S.

Ik beken het, dat alles wat gy bygebragt hebt, myne beschuldiging zo klaar en duidelyk maakt, dat 'er niet meer aan te twyfen is. Maar by dit alles zegge ik nogtans, en belyd vrymoedig, dat ik aan den moord des Konings onschuldig ben.

A R T A B A N U S.

Bewys dan uwe onschuld, en tragt u met de vertoornde Prinse te bevredigen.

A R B A C E S.

By aldien gy wenscht, dat ik, met grootmoedig-en standvastigheid, myn wreed noodlot zal tegen gaan; dan moet gy myn hart, o Vader, niet aantasten aan die plaats, daar het op zyn zwakst is.

A R T A X E R X E S.

Zeg doch iets tot uwe verantwoording, en kom ons meelyden te hulp.

A R B A C E S.

Myn Koning! Ik vind my noch schuldig, noch onschuldig en zo gy my nog duizendmaal, wegens deze daad mogt vragen, ik zal duizendmaal niets anders antwoorden, dan, ik ben onschuldig.

A R T A B A N U S. (*sil.*)

O! welk een verwonderens-waardig voorbeeld van de liefde eenes Zoons jegens zyn Vader!

MAN.

M A N D A N E.

Hy mag spreken of zwygen; hy zal, altyd even schuldig blyven. Waarom bedenkt gy u nog zo lang, Artabanus! Trouwens gy zyt den Vader van den beschuldigden. Het vonnis valt u daarom moeiljyk. Maar bedenk u wel, wat gy doet. Want zo gy den moord des konings ongestraft laat, overdenk dan, hoe gy u zelv' van allen argwaan moogt ontslaan.

A R B A C E S.

Wenscht gy dan mynen dood, Prinses?

M A N D A N E. *(stil.)*

Zyt standvastig, Mandane, en wapen uwe Ziel met grootmoedigheid.

A R T A B A N U S.

De toorn en yver der Prinses, haar om Vaders moord gewroken te zien, moedigt my aan tot standvastigheid, en brengt my de verpligting te binnen, die ik myn Koning ben verschuldigd. Welaan! Perzie zal dan, in de wreedheid van Artabanus omtrent zyn Zoon, een bewys van de regtvaardigheid en trouw eenes onderdaans kunnen tonen: Ik veroordeel daarom hiermede myn Zoon; ja 't is besloten, Arbaces zal ster-
ven. J

*(Hy ondertekent het
Vonnis.)*

M A N D A N E. *(stil.)*

Ach! Hemel! Wat zie en hoor ik?

A R T A X E R X E S.

Staak uw Vonnis, Artabanus.

A R

A R T A B A N U S.

Het Vonnis is al ondertekend, en ik heb myn pligt voldaan.

(Hy ryst op, en geeft den Koning het geschrift over.)

A R T A X E R X E S.

Dat is een onmenschte roem, waarop gy u verheft, Artabanus!

(Hy klimt van zyn Throon, en de Groten des Ryks staan insgelyks op.)

S E M I R A.

Ontmenschte, wrede Vader!

M A N D A N E. *(stil.)*

Ach! de tranen verraden my.

A R B A C E S.

Gy weent, Prinses! ach! hoe zoet zyn niet deez tranen, om dat ze nog van eenig meelyden omtrent my getuigen, en my dien troost nog geven, dat gy myn streng-noodlot betreurt.

M A N D A N E.

Men kan ook van vreugde wenen. Heb ik geen rede van verblyd te zyn, nu ik eindelyk, myns Vaders dood gewroken zie.

A R T A B A N U S. *(Tegen Artaxerxes.)*

Ik heb nu aan het Ampt eenes Regters, my door u opgelegd, voldaan. Vergun my, nu mede, dat ik voor myn Vaderlyke smart en meelyden plaats late. *(Tegen Arbaces.)* Vergeef my myn Zoon, dat ik de Vaderlyke liefde aan een zyde gesteld heb. De regtvaardigheid eischte zulk, om gene aanleiding tot kwade voorbeel-

den te geven. Bewys geduld en standvastigheid, en laat u door de strengheid van uw noodlot niet neerslagtig maken.

A R B A C E S.

Gy wordt zelf kleinmoedig, myn Vader, en begeert nogtaus, dat ik standvastig zyn zal, daar ik van de gansche Waereld als een misdadige word aangezien, en ik my van myn beste Vrinden, zelfs van haar, die ik bemin, veragt en geheet moet zien. Weet dan, myn Vader, ja weet ontaarde Vader! Ach! ik vrees meer te zeggen, dan ik mag. Vaar wel.

(Hy wil gaan, maar keert weerom.)

A R T A X E R X E S.

Ach! Ik zidder en beef.

M A N D A N E *(stil.)*

Ik sterf.

A R B A C E S.

Ach! Ik onbezonne! Hoe zeer hebbe ik my misgrepen! Vergeef 't my myn Vader! Ziet! Ik werp my voor uw voeten, vergeef my myne overhaastling, die door een onbedagtzame smart veroorzaakt is. Men vergiete myn bloed! Ik beklag my niet, maar kus de hand, die myn Vonnis heeft ondertekend; en ik wil hem, al zou het ook myn hart nog zo veel kosten, tot mynen dood eeren en beminnen.

A R T A B A N U S.

Dit is genoeg, myn Zoon! Sta op! Gy zyt waardig, om beklaagd te worden. Laat ik u ten afscheid nog Vaderlyk omhelzen.

AR.

A R B A C E S.

Ik bezweer u, myn Vader, by u Vaderlyk har, ja om uw eigen welzyn, dat gy u, bestendig, als een trouw onderdaan, als een Vader van Mandane, en als een steun van 't Ryk, en onzen jongen Koning bewyft. In deze hoop sterve ik met vreugde. Vaar dan voor eeuwig wel, myn Vader, en bedenk, welke blyken van een Kinderlyke liefde en gehoorzaamheid ik u heb gegeven.

(Hij gaat binnen.)

T I E N D E U I T K O M S T.

A R T A B A N U S. M A N D A N E

S E M I R A. A R T A.

X E R X E S.

A R T A B A N U S.

Nu hope ik, aan myn pligt voldaan, en terwyl ik het Vonnis over myn Zoon geveld, en het ondertekend heb, uwen toorn, ô Mandane! bevredigd te hebben.

M A N D A N E.

Vertrek, ontaarte! Ga uit myn gezigt, verberg u voor den dag en 't licht der tintelende Starren, en de Stralen der Zon! ja verberg u, gy Monster! in de diepste en duisterste afgronden der aarde.

A R T A B A N U S.

Maar zyt gy het niet zelf, Prinfes! die zo hevig hebt begeerd, dat ik myn Zoon veroordelen zou. . . .

Ja, dat is waar. Ik heb zyn dood begeerd, en ik geloof deswege, den grootsten lof te verdienen. Want ik heb hierin niets gedaan, dat den naam van onbetamelyk kan dragen. Ja, zo de zaak van Arbaces nog op nieuw, kon onderzocht worden; dan zou ik mede, op nieuw, zyn dood begeren. De plicht van Mandane vordert, den moord, aan den Koning; haar Vader, gepleegd, te wreken. Maar uw plicht vorderde, de strengheid van een Regter te vergeten. Vooral, daar het eeniglyk aan u, en in uw vrye keuze stond, de straf te verzagten, en hem of vry te spreken, of te veroordelen. Dat was myn, maar dit uw plicht. My, als een Dochter, paste het niet, hem vry te spreken, maar u, als een Vader, strekt het tot een eeuwige schande, dat gy hem hebt veroordeeld.

(Zy gaat binnen.)

ELFDE UITKOMST.

ARTAXERXES. SEMIRA.

ARTABANUS.

ARTAXERXES.

Ach! myn allerlieffte Semira! Zo is dan uw Broeder, Arbaces niet meer te redden?

SEMIRA.

En gy, ontmenschte Tiran! Durft gy my nog uwe allerlieffte noemen? Is dit een bewys van uwe liefde, dat gy my dus bedroeven en bespotten durft, my, die een Zuster van Arbaces is,

en

en die dezen haaren Broeder, als haare eige Ziel beminde. Voor weinig oogenblikken hebt gy uwen Vrind ter dood laten veroordelen, en nu wilt gy hem bewenen? Bewyft dit meelyden niet genoeg, dat uwe vrindschap niet opregt, maar valsch en geveinsd geweest is?

A R T A X E R X E S.

Ik heb de ganfche zaak in handen van zyn Vader gesteld. Ik heb hem immers de volle magt gegeven, hem vry te fpreken, of te veroordelen; en ik hoopte, dat zig het hart van een Vader tot meelyden zou laten bewegen. Dit alles weet gy, Semira. Hoe kunt gy my dan voor een Tiran, ja voor den geene houden, die hem heeft veroordeeld?

S E M I R A.

Ik heb u altoos voor een tederen Minnaar, en voor een grootmoedig Vrind gehouden. Maar nu ondervinde ik, hoe gy een trouwloze Vrind, een onbarmhartige en veragttingswaardige Minnaar zyt. Ik weet, dat het vermetel is, met een Koning zo te fpreken, en dat elk onderdaan alle wreedheid, en al het ongelyk met geduld moet verdragen; ik weet, dat de fterkte en veiligheid van alle Staten, voornaamlyk, op de blinde gehoorzaamheid jegens de Overheden en Regenten ruft. Maar de droefheid heeft myn hart zo ingenomen, en myn zinnen dus ontroerd, dat ik vergete, dat gy myn Koning zyt, en dat myn Leven in uwe magt staat.

(Binnen.)

TWAALFDE UITKOMST.

ARTAXERXES. ARTABANUS.

ARTAXERXES.

Ach! Artabanus, welke reden, welke verwyten hebbe ik niet van de ondankbare Semira moeten horen?

ARTABANUS.

Zulk eene vermetenheid verdient, door een Koning gewroken en gestraft te worden.

ARTAXERXES.

Ach! Artabanus! All het ongeluk overvalt my op eenmaal. Hoe veel verlieze ik niet op een eenigen dag?

ARTABANUS.

Alleen ik, ô Koning! heb regt, my te beklagen, ik die van 't liefste, wat ik op aarde bezat, op een schandelyke wyze beroofd worde. En of schoon anderen aan dit ongeluk deel nemen; ik nogtans ben boven anderen te beklagen, en de ongelukkigste van alle Vaders te noemen.

ARTAXERXES.

Ik erken, dat uwe droefheid groot is. Maar ik lyde waarlyk niet minder. Gy verliest een Zoon, die alle Vaderlyke liefde en tederheid waardig was. Maar ik verlies een Vrind, wiens getrouw, en opregtheid ik, zo menigmaal, ondervonden heb, en met wien ik, van jongs af, zo naauw vereenigd geweest ben, dat ik door
zyn

zyn verlies, byna myn halve Ziel denk te verliezen.

(*Binnen.*)

DERTIENDE UITKOMST.

A R T A B A N U S. *Alleen.*

Den Hemel zy dank, dat ik, eindelyk eens vry, en alleen zyn mag. In welken angst en benaauwdheid ben ik niet geweest? Ik dagt wanhopig te worden, toen men my tot Regter over myn Zoon benoemde. De staat waarin ik als Vader den aller deugdzaamsten en onschuldigsten Zoon veroordelen moest, beknelde myn geweten; vooral, toen ik merkte, hoe hy zig liever aan den schandelyksten dood onderwerpen, dan zyn Vader verraden wilde. Maar, wat zou ik doen? Op Arbaces dood rust Artabanus Leven. Ik kon myn Zoon daarom niet vryspreken, zonder my zelv' aan s'Konings moord verdagt te maken. Ik heb daarom wreed moeten zyn, om my zelv' te redden. Na dat dit geschied is, na dat myn Leven in zekerheid is; moet ik nu ook op de redding mynes Zoons bedagt zyn. Maar hoe zal ik dit werkstellig kunnen maken, daar het Doods-Vonnis over hem geveld is, 't welk hier in Perzie, naar onze Wetten, niet kan herroepen worden? Doch ik wil alles hopen, en nergens aan wanhopen.

(*Binnen.*)

DERDE BEDRYF.

(Een gedeelte van de Kerker, waarin Arbaces gevangen zit, wordt verbeeld.)

EERSTE UITKOMST.

ARTAXERXES. ARBACES.

ARTAXERXES.

Arbaces!

ARBACES.

Ach! Hemel! Wat zie ik? Wat brengt u aan deez vrezelyke plaats, in dezen droeven en afschuwelyken Kerker?

ARTAXERXES.

Myn tedere vriendschap, myn Arbaces! Ik ben gekomen, om u te verlossen.

ARBACES.

My te verlossen! Hoe is hy te verlossen, over wien zyn eigen Vader het Doods-Vonnis heeft geveld?

ARTAXERXES.

Zwyg en sta op. Begeeft u, schielyk in dezen gang, die u aan een woeste en eenzame plaats van het Kasteel zal brengen. Ik zal daar voor uwe veiligheid verder zorgen.

ARBACES.

Ach! laat my sterven. Ik ben nu doch eens voor de oogen des Volks strafbaar; my is het Leven ontzegd, en ik heb niets tot myne verantwoording bygebragt. s'Lands Wettén, en uwe

we Eer, ô Koning! eifchen daarom, dat ik ster-
ve. Ik ben daarom vernoegd, en agt my zelf
in mynen dood gelukkig, indien daardoor des
Konings Eer, de gerechtigheid, en de Wetten
des Lands kunnen befchermd, behouden en bevor-
derd worden.

A R T A X E R X E S .

Het is niet mogelyk, dat een fchuldige zo
fpreken kan. De onfchuld alleen, en een hart,
dat waarheid en deugd boven alles bemint, is al-
leen voor zulk een gedrag vatbaar. Nooit zal
geveinsdheid en fchyn-deugd het zo ver kunnen
brengen.

A R B A C E S .

De gaveinsdheid en fchyn-deugd mag zo groot
zyn, als ze wil; ik beroep my op u, myn Ko-
ning; op u, Gy die my, en myn hart van jongs af
kent. Oordeel zelf, of uw Arbaces in ftaat is,
te veinzen, en onder den fchyn van deugd, de
Waereld te misleiden?

A R T A X E R X E S .

Opreghtheid en openhartigheid is altoos, uw
Hoofd-Karakter en de rede geweest, dat ik u
boven anderen hoog geagt heb. Dus is 't on-
mogelyk, dat gy de Onwaarheid fpreken kunt:
en om dat ik hiervan overtuigd ben, zo begry-
pe ik niet, hoe gy fchuldig zyn kunt, of fchoon
alle omftandigheden u veroordelen.

A R B A C E S .

Ik erken zulks, en belyd nog daarenboven,
dat ik niets tot myne ontfchuldiging bybrengen
kan. Des niet te min blyve ik by myn eens ge-
fproken woord. Ik betuig naamlyk, dat ik ge-
heel onfchuldig ben, en niets kwaads bedreven

heb, maar dit onaangezien, ben ik bereid, en schuldig te sterven.

ARTAXERXES.

En ik blyf by myn voornemen, u vry te spreken. Uwe verdiensten en myne vriendschap vorderen, dat ik, in dit geval, eene uitzondering van de wet maake; en ik geloof, dat myn Koninglyke magt en Hoogheid my dit regt vergunne. Kom, myn Arbaces, vermits 'er gelegenheid is, dat dit ongemerkt geschieden kan.

ARBACES.

Maar hoe, myn Koning! Zo dit eens rugtbaar mogt worden? Wat zou men zeggen, dat Gy een ter dood veroordeelden misdadigen hadt vrygesproken?

ARTAXERXES.

Ach! ik bidde u, waardste Vriend, vlied doch! Maar, zo myn bidden en vermanen niets by u gelden mag, dan bevele ik 't u, als uw Koning, wien gy verpligt zyt te gehoorzamen. Weigert gy dit; dan zal ik u als een ongehoorzaam onderdaan, ja als een wanhopig en onzinnig mensch aanmerken, die den dood zonder rede zoekt. Ga daarom, myn waarde Arbaces! Remember u, dat u myn liefde 't Leven schenkt; en dat uw Koning uw verlosser is. Omhels my, en geef my den laaften afscheids-kus. Ik kan 'er thaus niets meer byvoegen. Maar, wanneer de storm voorby, en de hitte der gemoederen over is; dan zal ik niets verzuimen, u volkomen in vryheid te stellen. Het moeiljykst zal zyn, de Prinses Mandane myn Zuster, te bevredigen.

ARBACES.

En ik had gedacht, het grootste melyden by haar te vinden. Ja ik hoopte, dat haar haare
min

min bewegen zou, my door haar aanhoudende voorspraak het Leven te behouden. Maar ik merk, dat haar hart in staal en yzer is veranderd, en datzy, die my het meest beminde, my nu op't hevigt haat.

A R T A X E R X E S.

Ondertusschen hope ik, dat nog een vonk van liefde by haar onder de asche smiculen zal; die kan met der tyd nog wel weer aangaan, en in de vorige vlam uitbersten. Maar nu, nu de wonde nog versch is, moet de liefde voor den yver, den dood haars Vaders te wreken, wyken.

(*Binnen.*)

TWEEDE UITKOMST.

A R B A C E S. *Alleen.*

Ik moet dan vlieden, om de onverdiende en schandelyke straf te ontgaan! Maar ô Hemel! bedenk ik het gevaar, waarin myn Vader is. Wie weet, hy kan mogelyk geloven. . . . Ach! het aanstaand gevaar, waarin myn Vader, door myne vlugt, geraken kan, bekommert en ontruft my meer, dan myn tegenwoordig ongeluk. . . . Men kan denken, . . . hoe is het mogelyk, dat ik dit alleen heb kunnen ondernemen? . . . Men kan naar alle waarschijnlijkheid geloven, dat ik, om myn Vader te redden, . . . Ik mag niet meer zeggen; want. . . Dit zweeft my tegenwoordig meest voor de oogen. Trouwens, ik hebbe immers alles gedaan, wat een getrouwe Zoon ooit doen kan; ja ik mag
zeg-

zeggen, ik heb meer gedaan, dan 't geen men ooit van my had kunnen verwagten of begeren. By aldien myn vlugt, op nieuw, droeve gevolgen veroorzaakt; dan ben ik 'er de schuld niet van. Ik heb ook hierin een goed geweten. Maar ik voel. . . Ach! dat myne gewaarwording valsch zyn mogt! Doch waarom kwelle ik my met zulke onzekere gedachten, en waarom vertoeve ik langer aan deze plaats? Vlugt dan, Arbaces, en verlaat dit zo hatelyk flot voor eeuwig. Ja, het is besloten. Liever wil ik eeuwig in elende leven, dan eene plaats weer zien, daar ik als een schuldige gehaat word, en als een onschuldige niet meer kan leven.

Binnen.)

DERDE UITKOMST.

ARTABANUS. *(Met een groot gevolg, die zig met hem verbonden hebben, den Koning om te brengen.)*

ARTABANUS.

Arbaces! myn Zoon Arbaces! Waar zyt gy?.. Hy antwoordt niet, daar hy my tog moet horen. Arbaces! ô Hemel! waar of hy zig mag hebben verborgen? Hoort gy, myne getrouwen! Bezet dezen uitgang, onder-tulichen, dat ik myn Zoon zoek.

(Hy zoekt in alle boeken.)

Myn Zoon is nergens te vinden. Ik verga van angst, ik vrees. . . ik twyfel. . . hoe heeft

heeft hy uit de gevangenis kunnen ontvlugten? Arbaces! Arbaces! myn gemoed is van duizend vreeslyke gedagten ingenomen, en stelt my de droevigste denkbeelden voor. Wie weet, wat hem overgekomen is. . . . Wie weet, of hy nog leeft. De vertoornde Hemel heeft den eenigen weg en 't eenig middel gebezigd, my te verwarren, en alle myne aanslagen te vernietigen. De eenige twyfeling en onzekerheid, waarin ik ben, of myn Zoon nog leeft, dan of hy reeds opgeofferd is, maakt, dat ik niets kan ondernemen, en dat ik het hart niet heb, myn aanslag uit te voeren. Ach! myn Arbaces! Zyt gy niet meer in 't Leven; dan sterve ik van zorgen. Alleen, voor dat ik sterf, wil ik u, ô Artaxerxes, aan myn wraak opofferen, ten einde gy de tyding van myn ongeluk, vooruit, in de nare woningen der helle brengen moogt.

(*Binnen.*)

VIERDE UITKOMST.

(*Het vertrek van Mandane word verbeeld.*)

M A N D A N E. S E M I R A.

M A N D A N E.

De overhoopte ongelukken, moeten of, ons verstand bedwelmten, en ten eenemaal kunnen verwarren, of onze Ziel heeft mede een zeker licht, waar door ze het toekomstige zien, en
voor-

vooraf raden kan. Over het ongeluk van Arbaces kan ik my niet zo zeer bedroeven, als ik wel behoorden. Misschien dat die ongelukkige Arbaces nog leeft. Toorn en haat, meelyden en liefde, ja alle soorten van hartstogten bestormen beurtelings myn hart, zo dat ik niet weet. . . .

S E M I R A.

Eindelyk kunt gy u gerust stellen, Prinses! De Hemel is u genadig geweest, en heeft uwe wenschen verhoord.

M A N D A N E.

Hoe! Heeft de Hemel myne wenschen verhoord? Wat wil dit zeggen? Ik kan immers nooit geloven, dat de Koning, uit vriendschap, Arbaces los gelaten heeft.

S E M I R A.

Neen, helaas! hy heeft veeleer de oude vriendschap vergeten, en hem, naar 't over hem gevelde Vonnis, het Leven laten benemen.

M A N D A N E.

Wat? Het Leven laten benemen? Maar hoe weet gy dit?

S E M I R A.

Ach! het is, helaas! meer dan te zeker. Zyt dood is reeds, overal bekend, en hy wordt van allen met de bitterste tranen beweend. Gy, ô Prinses, zyt de eenigste die gene tranen stort.

M A N D A N E.

Wat wenen? De smert is slegts gering, waarmen in staat is, nog tranen te storten.

S E M I R A.

Zo ga dan, wrede Prinses! om dat gy nog
niet

niet voldaan zyt, en uwe wraakzugt nog niet gestild is. Verzadig uwe oogen, met het dode lighaam van myn ongelukkigen Broeder te beschouwen. Bezie zyne borst, en tel zyne wonden met een blyd gelaat. Verheug u over uwe verkregene overwinning, en over 't droevig einde van hem, die u meer dan zyne Ziel bemind heeft, en. . . .

M A N D A N E.

Zwyg, en ga uit myne oogen:

S E M I R A.

Ik zal u gehoorzamen, en zwygen. Maar gy zult my, zo lang ik leef, altyd by u zien. Ik zal, als uw plaag-geeft, u overal vervolgen; Ik zal immermeer, een doorn zyn in uwe oogen, en myn werk maken, u, alle uwe dagen, bedroefd en gehaat te maken: Met een woord; wegens my zult gy nooit eenige rust of vrede genieten.

M A N D A N E.

Ach! ach! Waardoor hebbe ik dan uwe vyandschap, en die van de gansche Waereld verdiend.

(*Binnen.*)

VYFDE UITKOMST.

SEMIRA. *Alleen.*

Ach! ik dwaze! Wat hebbe ik gedaan? Myne smart dagt ik te verminderen, zo ik die met een ander delen kon. Maar ik heb ze veeleer vergroot. Ik hoopte myn hart te ontlasten, wanneer ik Mandane slegts kon kwellen. Doch haar hart hebbe ik dus wel verwond, maar 't myne nog niet genezen.

(Binnen.)

ZESDE UITKOMST.

ARBAACES: *naderband* MANDANE.ARBAACES. *(stil.)*

Maar ik vind ze hier niet. Evenwel kan ik onmogelyk vertrekken, zonder haar ten minsten nog eens vooraf te zien. Misschien is zy nog in haar Kabinet. Maar waargaat gy heen, vermete! Doch hier zie ik haar. Ach Hemel! hoe durve ik ondernemen, voor haare oogen te komen?

(Hy gaat zonder van haar gezien te worden, aan de eene zyde.)

MANDANE.

Holla! Men laat niemand binnen. Ik wil alleen zyn. *(Tegen een Page die op bevel weer heen gaat.)* Ach wanhoop! Ach hartstogten, waar zult

zult gy my nog toe verleiden? Welaan! hier ben ik alleen; hier ben ik aan een plaats, daar niemand my beletten kan, een einde van myne elende te maken. Ach! ik ontaarte, ik onwaardige heb het bloed van myn trouwen, myn beminneuswaardigen Arbaces vergoten! Welaan! Zo wil ik dan myn eigen ook vergieten.

(Zy grypt na haaren dolk, om zig van kant te helpen.)

A R B A C E S. *(Loopt toe.)*

Houd op, Prinſes!

M A N D A N E.

O Hemel! Wat zie ik?

(Zy laat van ſchrik den dolk vallen.)

A R B A C E S.

Ach! welke wanhoop?

M A N D A N E.

Gy hier? Gy. . . . gy nog in 't Leven?

A R B A C E S.

De meelydende hand van een Vrind heeft myne boeijen geſlaakt, en de gevangenis geopend.

M A N D A N E.

Maar, wat begeert gy dan van my? Gy meinedige! Gy verrader!

A R B A C E S.

O harde, ô wrede woorden! Mag ik dan in 't geheel op geen genade, in 't geheel op geen liefde meer hopen?

D d

M A N D

M A N D A N E.

Neen, ik haat u, ik heb een afkeer van u.

A R B A C E S.

Voldoe dan uw begeerte, wrede Prinses! Ziet daar is myn Sabel, en hier is myne borst. Vervul uwen wensch, en beneem my 't Leven.

(Hy geeft haar den Sabel.)

M A N D A N E.

Op deze wyze zoude uw dood geen straf, maar een beloning wezen.

A R B A C E S.

't Is waar. Ik heb gedwaald. Zo zal myne eigen hand uw wenschen dan vervullen.

(Hy wil zig het Leven beneemen.)

M A N D A N E.

Houd op, Arbaces! Wat doet gy? meent gy, dat my dat kan bevredigen? Neen dit zou een bewys zyn van uwe dapperheid. Maar ik wil, dat gy in 't openbaar een schandelyken dood zult sterven.

A R B A C E S.

Welaan dan, wrede en ondankbare Vorstin! Zo wil ik dan, op die wyze, als gy begeert, sterven. *(Hy werpt den Sabel weg.)* Ik ga dan weer in mynen Kerker, om als een misdadige te sterven, en gedood te worden.

(Hy wil gaan.)

M A N D A N E.

Hoor doch, Arbaces!

AR-

A R B A C E S.

Wat hebt gy verder te bevelen ?

M A N D A N E.

Ach, ach! Ik weet het niet.

A R B A C E S.

Gy haat my dodelyk, en roept my nog te rug. Is dit niet een bewys, dat uwe liefde nog niet ten eenemaal verdoofd is, en Arbaces nog mag hopen.

M A N D A N E.

Ontaarte Arbaces! Gy brengt my in de war. Redde u, vlugt en kwel my niet langer.

A R B A C E S.

Gelukkige Arbaces! Gy moog nog hopen, om dat uwe Prinses nog eenig meelyden voedt.

M A N D A N E.

Gy bedriegt u, Arbaces! ik zeg nog eens: ga, redde u, en leef.

(*Arbaces moet gaan.
Hy gaat binnen, en
Mandane mede.*)

ZEVENDE UITKOMST.

(Een Koninglyke Zaal,
op 't pragtigste ter Kro-
ninge van Artaxerxes
vercierd. In 't midden
staat een Altaar. Waar
op een vuur brand, als
het zinnebeeld der Zon,
en aan de zyde daarvan
legt de Koninglyke Kroon
en Scepter.)

ARTAXERXES, en ARTABA-
NUS, met de Groten des Ryks.

ARTAXERXES.

Gy weet, dappere en getrouwen Perzen! dat de Throon myner Vaderen, door den geweldigen dood van myn Vader en oudsten Broeder ledig staat. Dewyl ik hem nu, volgens het erfregt betrede; Zo merk my niet aan als uw Monarch, maar als uw Vader, en laat my in u niet zo zeer Onderdanen, als wel Kinderen vinden. Myne eenigste en voornaamste bezigheid zal daar toe strekken, my den naam van een genadigen en regtvaardigen Regent te verwerven, en 't zal my altyd een vermaak zyn, wanneer ik zonder de Wetten te kort te doen, en zonder de regtvaardigheid te benadelen, genade in plaats van regt zal kunnen oeffenen. Om dit te verzeke-
ren, legge ik hier mede openlyk myn Eed af,
en

en neem den Gewyden beker, welken onze religie bevolen heeft, tot dat einde uit te drinken. Men ryke my daarom den beker toel

A R T A B A N U S. (*Terwyl hy hem den beker toereikt.*)

Ziet! daar is de beker, o Koning! drink hem uit, en bekragtig daarmede uwe verklaring. (*Stil.*) Maar dit zal uw laatste dronk zyn.

A R T A X E R X E S.

Heilige Goden! Gy die alles wat bestaat, uit niets geschapen hebt, en door uw alvermogen in 't vorig niets weer kunt veranderen, hoort wat ik zeg. By aldien myn mond de onwaarheid spreekt, en met myn hart niet overeenstemt; verplettert myn hoofd dan door uw Donder, en straft my als een meinedigen. Laat myn lighaam verwelken, en myn Leven vergaan, als deze vlam, die op den Altaar brandt, door dit geweyden vogt vergaan zal, en uitdoven. (*Hy giez een gedeelte van den drank in 't vuur.*) Ja laat, o Goden! dit Levens-vogt in myn lighaam in vergift veranderd worden,

(*Hy zet den beker aan den mond om te willens drinken.*)

AGTSTE UITKOMST.

S E M I R A. De Vorigen.

S E M I R A.

Wapen, wapen! myn Koning en myn Heer!

Hier is geen tyd, zig te bedenken. Het gansche slot is met een oproerigen hoop en met verraders omringd. Alles is in oproer en beweging. Ja men zoekt u alleen ô Koning, het Leven te benemen.

ARTAXERXES.

O Hemel! hoe is dit mogelijk?

(Hy zet den beker weer op den Altaar.)

ARTABANUS.

Wat of dat voor een godloze en roekeloze Ziel is, die een zo deugdzaam en volmaakt Koning tragt te vermoorden.

ARTAXERXES.

Ach! zo 'k my niet bedrieg, kan 't niemand anders, dan Arbaces zyn.

SEMIRA.

Hoe de dode Arbaces!

ARTAXERXES.

Hy leeft, ja hy leeft, die ondankbare! Ik heb zyne gevangenis en zyn boeijen gellaakt, ongeagt hy myn Vader Xerxes heeft vermoord. Dit is dan myn welverdiende straf, om dat ik verwaarloosd heb, myns Vaders dood te wreken.

ARTABANUS.

Waar zyt gy voor bedugt, myn Koning? Zo lang Artabanus leeft, is het Leven van Artaxerxes veilig.

ARTAXERXES.

Wy moeten ons dan haasten, om den oproer te dempen, en de schuldigen te straffen.

NE,

dat ik hem in vryheid gesteld heb. Want nu zie ik, hoe hy bestemd was, myn Leven te verlossen, en myn Throon te beschermen. Maar waar is hy? Zoekt hem, en brengt hem aanstonds by my.

TIENDE UITKOMST.

ARBACES. De Vorigen.

ARBACES. (*Valt op de kniën.*)

Ziet! Monarch! ik werp my voor uwe voeten. . . .

ARTAXERXES.

Sta op myn Vrind, en laat ik u omhelzen. Vergeef my, dat ik aan uwe trouw getwyfeld heb. Maar zeg my, hoe men den bloedigen Sabel in uwe hand gevonden heeft, en wat de rede van uwe vlugt, uw stilzwygen, en all het overige geweest is, die aanleiding gaven tot de beschuldigingen tegens u.

ARBACES.

By aldien myn Koning gelooft, dat myn laatste werk eenige genade verdient; zo vergun my dat ik by myn vorig stilzwygen volharde. Myn mond gelyk gy weet, kan gene onwaarheid spreken; geloof daarom, wanneer ik nogmaals zeg, dat ik onschuldig ben.

ARTAXERXES.

Bevestig dan deze uwe belydenis slegts met een Eed, en ten einde gy die op een plegtige, en in dergelyke gevallen by ons gebruiklyke wyze,
ver

verzegelen moogt, neem dezen gewyden beker, en roep, naar de wyze der Perzen, de Goden tot getuigen, tot wraak en straf aan, zo zy bevinden, dat gy de onwaarheid hebt gesproken.

ARBACES.

Daar ben ik volkomen bereid en gewillig tot.

(Hy neemt den beker.)

MANDANE. *(stil.)*

Nu twyfel ik niet aan de onschuld van myn allerlieftste Arbaces.

ARTABANUS. *(stil.)*

O Hemel! wat beginne ik? By aldien myn Zoon Zweert, en uit den beker drinkt, dan is hy een man des doods.

ARBACES.

Gy helder schynende Zon! Waardoor de Lente groeit en bloeit, en waardoor alles, wat op aarde is, onstaat en vergaat, . . .

ARTABANUS. *(stil.)*

Wee my, ongelukkigen Vader!

ARBACES.

Zo myne lippen in 't minst de onwaarheid spreken; laat dit levens vogt by my aanstonds in vergift veranderd worden.

(Hy wil drinken.)

ARTABANUS. *(Roept over-
huid.)*

Houd op, Arbaces! 'T is vergift.

ARTAXERXES.

Wat hore ik? Is 't vergift?

AR-

N E G E N D E U I T K O M S T .

M A N D A N E. De Vorigen.

M A N D A N E.

Vertoef, myn Broeder! Ik brenge u een gewichtige en blyde tyding. De opstand is reeds gedempt.

A R T A X E R X E S.

Hoe! De opstand reeds gedempt? Hoe is dit mogelijk?

M A N D A N E.

De hoop oproer-makers, wier hoofd en aanvoerder de Veldheer Megabyfes was, was reeds tot in het flot gedrongen, en al van voornemen, om verder te gaan, wanneer Arbaces, die van dit geweld gehoord hadt, toefchoot, en hem voorkwam. Dees trouwe Onderdaan en volkomen Vrind des Konings heeft door zyn reden en nadruklyke voorftellingen, het oproer gedempt, en na dat hy de oproer-makers hunne Wapenen had doen afleggen, heeft hy den aanvoerder Megabyfes, na een geringen tegenftand, met zyne eigen hand gedood, en dus u, myn Broeder en Koning volkomen gewroken.

A R T A B A N U S. (*fil.*)

Ach! gy onbezonnen en dwaze Zoon! Hier door hebt gy op eenmaal, alle myne aanslagen vernietigd.

A R T A X E R X E S.

Dit is zeker, uit s'Hemels ingeyng gefchied,

O Hemel!

ARTAXERXES.

En is 't dezelfde beker, dien ik had moeten drinken? Waarom hebt gy dit voor my verzwe- gen?

ARTABANUS.

Hy was voor u, en niet voor myn Zoon be- reid.

ARTAXERXES.

Maar, wat heeft u zo zeer tegens my ont- stoken, en verbitterd?

ARTABANUS.

Nu baat geen veinzen meer. De Vaderlyke liefde heeft my verraden. Weet dan, dat ik de moordenaar van Xerxes ben. Ik had my voorge- steld, het heele Koninglyke geslacht uit te roei- jen. Ik ben daarom alleen schuldig, en niet Ar- baces. de bloedige Sabel, welken men by hem heeft gevonden, is de zelfde, waar mee ik den Koning vermoord heb. Ik verruilde hem tegen dien van Arbaces, toen hy van voornemen was, het Hof te verlaten. Had hy minder deugd be- zeten, of had ik hem minder bemind; dan zou ik myn aanslag hebben uitgevoerd, en gy waart thans reeds van uw Ryk en uw Leven berooft geweest.

ARTAXERXES.

Heeft Arbaces iets van uwe aanslagen geweten?

ARTABANUS.

Geenzins. Want had ik ze hem bekend ge- maakt, dan zouden zyne deugd en trouw omtrent het Koninglyk huis my niet hebben toegelaten, myne aanslagen uit te voeren. Maar na dat de moord omtrent Xerxes gepleegd was, heeft hy zig zelv' lie-

liever willen opofferen, dan zyn Vader verraden.

A R B A C E S.

O Hemel! Wat hore ik?

A R T A X E R X E S.

Gy roekeloze en ontmenfchte Ziel! Gy hebt myn Vader vermoord, en door uw valfche opgaaf my verleid, dat ik den dood van myn onfchuldigen Broeder heb veroorzaakt. Waartoe heeft u uwe onmenfchlyke eergierigheid niet verleid? Waarlyk, zulk een Verrader en ontmenfchte booswigt heeft geen genade te hopen, maar zal en moet op 't ftrengit getraft worden.

A R B A C E S.

Ach! myn Heer en Koning! Ik bid voor myn Vader om genade.

A R T A X E R X E S.

Noem hem niet uw Vader. Zulk een booswigt en verrader is niet waardig dat hy van zulk een deugdzaamen Zoon een Vader meer genoemd werde. Zyne ondeugden en fchendaden zyn te groot, dan dat ze kunnen vergeven worden. Ik weet, den fchuldigen van den onfchuldigen te onderfcheiden, Mandane zy uw Bruid, en Semira beklint met my den Throon. Maar de naam van dezen misdadigen moet onder ons niet meer gehoord worden. Neen! hy moet den hardften dood fterven.

A R B A C E S.

Welaan! Laat my dan met hem fterven. Want ik kan en vermag niet te leven, zo ik door de trouw jegens myn Koning, en door de redding zynes Levens, dien van het Leven beroven zal, die my het myne heeft gegeven.

A R.

ARTAXERXES. (*fil.*)

O deugdzame, ô edele en beminnenswaardige
Ziel!

ARBACES.

Ik bidde om gene andere genade, dan dat zyn straf
in de myne veranderd werde. (*Hy valt voor de
voeten van Artaxerxes.*) Die u het Leven heeft
gered, en met zyne eige hand den geen heeft om-
gebragt, die na uw Leven stond; die bidt met
de bitterste tranen, dat hy voor zyn Vader mo-
ge sterven. Op deze wyze, ô Koning, voldoet
gy aan uwe regtvaardigheid; want het bloed van
Artabanus is ook het myne.

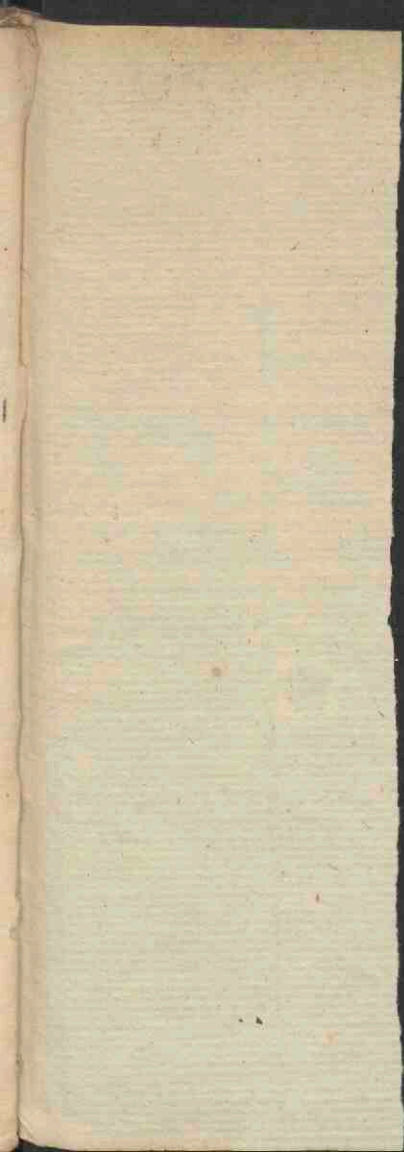
ARTAXERXES.

Sta op, edelste en volmaakte Ziel! Droog u-
we grootmoedige tranen af, en zwyg. Ik kan
onmogelyk u bidden wederstaan. Artabanus le-
ve dan, maar voor eeuwig van myn Hof en de
Grenzen mynes Ryks verbannen. Deze vergif-
fenis en genade jegens den Vader, gelove ik aan
de deugd en trouw des Zoons te zyn verschul-
digd.

ARBACES.

O! welk een cieraad! ô welk een voorbeeld
van een volmaakten Regent! Gelukkig is het
Land, wiens Koning een menschen-vrind is, en
die door zyn beleid, genade met gerechtigheid,
ten allen tyden weet te paaren!

Einde van het Zesde en
laatste Deel.

1351843

ANTONA. MITTELMEIJ R
Handel in Oude Boeken en Prenten
Kerkstraat 51, b. d. Leidschestraat
Advertentie-Bureau

